

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Rajzban hálókor hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 6 "

Vidékre postás szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 8 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a határ és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 8.

A szerkesztőség kőszíratok visszafelvétele
 vagy megőrzésére nem vállalkorik.

Működésének és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szept. 7.

Visszapillantás.

— Politikai munkatársanktól. —

Budapest, szept. 7.

Alkotmányunk ujászületése óta immár a 12-ik országgyűlés követi elmulásba őseit. Leghosszabb a most végnapjait élő országgyűlés volt, mert míg a többiek élete hónapokkal lett megrövidítve, addig a mostani teljes idejéből pár hét hiányzik még csak 1896 november havában ültek össze az ujonnan megválasztott honatyák. Az ellenzék megtörve, megfogya az erőszakos választás által, eltelve a düh és kétségbeesés érzelmeitől, melyeket csak a lemondás érzete tett változatossá.

Választások történetében páratlanul áll az 1896-iki választás. Nem is volt az választás, hanem irtó háboru mindazok ellen, a kik a hatalommal dacolni mertek. A kormánynak kipróbált eszközök álltak rendelkezésére; Bánffy maga is hű tanítványa volt Tisza Kálmánnak, a ki a választási atrocitásokat Magyarországon meghonosította s a nemzetet ez által a korrupció mocsaras ösvényére rávezette.

A tisztviselők korteskedésének, erőszakoskodásának a csillogó szuronyok és a csengő pénz adták meg méltó kíséretét. Hol a szolgabíró terrorizáló fellépése nem használt, ott jó mozgó erőnek bizonyult a pénz. Ha pedig ez sem bizonyult elég hathatós eszköznek a választók megpuhítására, akkor szavazati jog elkönfiskálása következett. A választások eredménye

nem a választók, hanem a közigazgatási közegek, csendőrség és a választási elnök akaratától függött.

Csoda-e tehát, hogy a népakarat ily nagymérvű meghamisítása után az ellenzék megfogya került vissza a parlamentbe?

A függetlenségi és 48-as párt súlyos veszteséget szenvedett és sok kipróbált bajnoka maradt a küzdőtérén. A nemzeti párt éppen a felényire olvadt le, az Ugron-féle párt csak hét emberét tudta behozni s a néppárt minden igyekezete dacára is hajótörést szenvedett a hatalom erőszakoskodásain. Vigasztalan volt az állapot. S felhangzott ellenzéki oldalról a jelszó: Ez országgyűléssel törvényeket alkotni nem lehet.

A nemzeti párt a csendes passzivitás alapjára helyezkedett s a többi ellenzéki pártok is csak immel-ámmal tettek eleget feladatuknak.

Borus volt akkor a politika légköre. Minden józan hazafi keblét a bánat érzete járta át. De a lemondó bánat érzetét az elkeseredés és vad harag érzelmei váltották fel akkor, midőn a kormány az ellenzék ellen használt erőszakos modorával a képviselőházban sem hagyott fel.

Az ellenzék vezérei elszánt harcra hívták fel híveiket s a politikai augurok már az új országgyűlés első hónapjaiban megjósolták, hogy a Bánffy-kormány nem lesz hosszú életű.

Sorakoztak, a csapatok szerepét kiosztották. A nemzeti párt és néppárt vitte a tüzéség szerepét, mely a harcot bevezette; az Ugron-párt a könnyű lo-

vasok feladatát teljesítette; a függetlenségi párt volt a derékhad.

Fájdalom, kémekek és árulók is akadtak...

A harc azon a történelmi nevezetességű ülésen tört ki, mikor Fejérváry bárót, Bánffy leghivebb miniszterét, nem engedték szóhoz jutni. Ez volt az előrsi csatározás. Megharsantak a trombiták, megdördültek a csatakigyók, zúgott a harci kiáltás: rajta, rajta! rohamra! Sip, trombita, padok verése, hoch-kiáltások, fenyegetések, szidalmazások leirhatatlan zajt, zürzavart okozott. Fejérváry pedig állt sápadtan a fergetegben. Csak annyit értettünk a beszédjéből: Tisztelt ház! — azután csak azt láttuk, hogy a szája mozog, a hangot azonban megölte a zaj.

A jobb oldal óráról órára új meg új segítséget kapott. Hírnökök jöttek-mentek Ezt terjesztették: Fejérváry a királynál volt, jelentést tett. A felség nagyon haragszik. Azt felelte: Aushalten.

— Hajrá! Hajrá! — volt a felelet, az ellenzéken. Csak azért is!

És az újra megnyitott ülésen a beszédre felálló Fejérváryt még pokolibb zajjal, dühöggéssel némitottak el.

Óráról órára megisméllődött ez a jelenet. Ejjélre kidült az elnök, tanácsatlanul állt a nagy kormányparti tábor s berekesztették az ülést.

Es ekkor az történt, a mi még a magyar képviselőházban, az alkotmány helyreállta óta soha. Képviselők és a karzati közönség feálltak, rázendítették s szállt ünnepélyesen, lelkesen, fölfelé a dal:

A „TISZÁNTÚL“ TARCZÁJA.

Fogytán a nóta.

Irtá: Kovács Dezső.

— Ön fáradt, édes barátom, mondotta a doktor, — falusi levegőre van szüksége. Ez az élet megöli őnt. Éjjel dolgozik, azután kávéházak levegőjét szívja; nappal meg, nem pihen. Mit gondolt? Elvész az őszre. Menjen falura. Ne dolgozzon semmit, heverje ki magát, jöjjön helyre, — talán még lehet, önnök erős szervezete van.

— Tudom. Most nőttem ki az őstalajból. Az apám és az anyám mind a kettő paraszt. És erre én büszke vagyok. Nem azért, mert dicsőség volna, hogy szántóvető az apám. Ezt én éppen nem tartom dicsőségnek. Mondjam meg az igazat? Szégyenlem a parasztságukat. A társaság mindig számon tartja a származásomat. Igaz, hogy nem beszél róla, de tudja. A magasabb származásuk feje fölött gloriólát, a milyen a Raphael Krisztus-gyermekei fölött van. En is azt látok. Ez bosszant, de

igy van. Egy előnyöm van azonban a dologból. En erősebb vagyok mint a többiek, mert paraszt az apám és paraszt az anyám; erős, szívós ideggel hoztak a világra. Uram! A miénk a jövő! A többi megőrül e hajszában; mi kitartjuk.

— Kedves barátom! Mondotta a doktor. Engedjen meg, de ön beteg. Nem akarom, hogy ön elveszzen. Öntől sokat várunk; kell hogy ön éljen. Kimondom. Ha élni akar, el megy a városból és nem dolgozik semmit.

Az! Élni! Azt akart e fiatal ember. Az életet nemrég ismerte meg s tetszett neki. Gyermeke a rongyos nyírségi parasztházban télt el, ifjúsága valamelyik poros kollegiumban. Egyszer írni kezdett; nem tanulta, az őstalajból szívódott be, a mit tudott. Írásában szoból szívódott be, a mit tudott. Irásában szoból szilaj erő volt s ez megtetszett valamelyik fővárosi szerkesztőnek. Egyszer fevitte a lapjához s ott maradt. Új volt a mit irt. Nem követett iskolát, szabályt, senkit nem követett. Irt, a hogy jött. Az apját, az anyját, a rokonait, önmagát irta; a bátyját és a szeretőjét, a testvérét és a testvére szeretőjét. A közönség tapsolta s ő érezte, hogy várnak tőle valamit. Ugy érezte, hogy dicsőséges utra lépett. Ugy

érezte, hogy írnia kell hatalmas erővel duzzadó műveket, a melyek megrázzák azt, a ki olvassa. És irt. Éjjel-nappal dolgozott, nem mulatságból többé, hanem dicsvágyból és kenyérrért. — Midőn a fővárosba került, hátra volt még egy két vizsgálja. Azokat nem tette le. Hadd legyen csak az írásra utalva, hogy ha majd jön idő, hogy elunja az írás, akkor is kénytelen legyen vele; legyen kénytelen emelkedni folyton, — végig.

Emmelkedett. Társai irigyelték, a közönség rajongott érte; neve a legelső lapok reklámjában szerepelt, a társaságban felkapták. Az előkelő köröknek eszébe jutott volt a bohémnépséget társaságába venni. Az első között volt mindig, a kiket szívesen láttak. Dívatossá lett.

Egyszer aztán kezdett kifogyni a témákból. Az írás nehezebben ment, több időbe került, művésziesebb dolgokat is akart teremteni s ekkor elvesztette lába alól a maga őstalaját. Érezte, hogy rendre sima lesz és unalmas. Egész éjeken át dolgozott s reggel szétlépte, a mit irt. Elővette régi munkáit, hogy belőlük tanulja meg ismét önmagát. Nem sikerült; a mit irt, csak a régiek utánzása volt és nem

Választási zászlók és jelvények

a legolcsóbban kaphatók ==

Badar Béni szijgyártónál

Olaszi, Fő-utca 400. sz.

Kossuth Lajos azt üzenté. . .

Mintha csak kiütött volna a forradalom. A miniszterek fáva gombolkoztak be s sietve távoztak. A karzatra rendőrök nyomultak.

Ez volt a harc kitérője. Az ellenzék megtudta, hogy erős egy nagy obstrukcióra is.

Az obstrukció kitört. Naponta háborgott, zúgott a képviselőház, ha belépett Bánffy, ha beszélni akart, ha a legcsekélyebb szerepét is akarta játszani: az ellenzék rátámadt kegyetlenül, irgalmatlanul. Sokszor játszódtak le a kinos jelenet.

Egy ízben szinte maga az ellenzék is megdöbbsent. Bánffy beszélt, azaz csak beszélni akart, de a rettenetes zajban egy szó sem volt hallható. A gyorsírók egészen Bánffy mellé ültek. E pillanatban Kubik Béla az öles természetű függetlenségi képviselő odarohan Bánffyhoz. Az elszörnyedés kiáltása hangzott fel. A jobb oldal villámgyorsan ugrott a miniszterelnök védelmére, ki sápadtan állt ott, körülbástyázták, a baloldal is Kubik után rohant s körülvették. . .

Kubik aztán csak azt mondta csendesen:

— Nem akartam semmit se csinálni, csak megakadályozni, hogy a gyorsírók Bánffy szavait jegyezzék.

Az eredmény mégis az lett, hogy Bánffy alig jött be a házba, de magában dulva-fulva bosszút esküdt ellenségei fejére, még ha az *alkotmány árán* is.

Ilyen volt a kezdet, de mily ellentéte ennek a vége! A borús, ködös légkört nyári verőfény váltotta fel. Az ellenzék reményekkel megy az új választási küzdelembe, mert megkapta a tiszta választásnak első garanciáját: a *kuriai bíráskodást*. Ha semmi más érdemleges törvényt sem hozott volna a most haladók országgyűlés, mégis a kuriai bíráskodásról szóló és az inkompatibilitást rendező törvény meghozatala miatt megérdemli, hogy a többi sablonos országgyűlések sorából kiemeltessék. Mert ab-

ban az összes józan politikai faktorok a közélet megtisztulásának első lépését üdvözlik.

Lehetővé lett ezáltal téve, hogy a törvény korlátaiban belül minden vélemény szabadon megnyilatkozhatassék s ezzel meg lesz nyitva az út az ellenzéki pártoknak elveik érvényesítésére.

Igaz, hogy nagy küzdelmek előzték meg e törvény meghozatalát. A régi rendszer hívei elszántan védték magukat. A most muló országgyűlés idejének jórészt e küzdelmek foglalták el. A régi rendszer hívei elszántan védték magukat, a haza eredménye tán más is lett volna, ha Bánffy több óvatossággal, mint elbizakodottsággal intézkedik. De ő — szerencsére — kicsinyelte az ellenzék erejét, — ez a kicsinyítés lett bukásának okozója. Nem gondoskodott kellő időben azokról az eszközökről, a melyek kormányzásának zavartalan folytatását lehetővé tették.

Nem kért indemnitást, még mielőtt a vihar kitört. S mikor a nemzetipártot Apponyit a *treugadei*-vel becsapta, már késő volt. Hasztalan kért ezután indemnitást, az egyesült ellenzéki pártok most már nem eresztették ki kezükből azt az embert, aki annyit ártott nekik. Hasztalan jött Bánffy segítségére Tisza Kálmán a hírhedt *Tisza lex-szel*, mely az országot az alkotmány nélküli állapotába sodorta, Bánffynak buknia kellett.

1899. február 19-én mint a futó tűz járta végig az országot, az örömhír hogy Bánffy megbukott. Vele együtt leáldoztak a régi rendszer végnapjai is.

A háborús idöket azonban a béke váltotta fel. A kormány élére Széll Kálmán került, kitől minden gyengesége mellett sem tagadható meg az elismerés, hogy a korrupció kiirtását komolyan óhajtja. Ennek elérésére magához vonta az ellenzék egy tekintélyes részét is. A parlament hátralevő ideje a béke jegyében folyt le. Sokat nem alkothatott, részint az idő rövidsége miatt, másrészt pedig azért, mert hiányzott ahhoz a ház

kellő autoritása. Legtöbb törvény a földmivelés érdekében hozott, de ezek sem mutatnak céltudatos politikára, hanem inkább rapsodikus jellegűek.

Hétfőn széjjel küldi s honatyákat a trónbeszéd. Az új választások elé kíváncsisággal tekint az egész közvélemény, mert tanulságot fog szolgáltatni a magyar faj politikai érettségéről.

* * *

Az országgyűlés bezárása alkalmából érdekes számok ismertetik ezen országgyűlés öt éves munkáját.

Az öt éves országgyűlés tartama alatt királyi leirat érkezett 18, horvát átirat 8, interpelláció volt 287, indítvány 105, beadott törvényjavaslat 207; szentesítésre fölterjesztett még 10, tárgyalanná lett és visszavonott 11, elintézésre vár 4. A Bánffy-kormány alatt Jósika Sámuel báró ő Felsége személye körüli miniszter fölmentetvén, helyébe Bánffy Dezső ideiglenesen bizatott meg. Josipovich Imre horvát miniszter helyébe Cseh Ervin lett kinevezve. Később Széchenyi Manó lett ő Felsége személye körüli miniszter. A Bánffy-kabinetnek 1899. február 8-án történt lemondása után Széll elnöksége alatti miniszterium lépett a kormányra. Gróf Széchenyi Manó ő Felsége személye körüli miniszter fölmentetvén, helyébe Széll Kálmán ideiglenesen megbízott. Ezután Széchenyi Gyula gróf neveztetett ki ő Felsége személye körüli miniszteré. Az ülészakban Szilágyi Dezső volt az elnök, Láng Lajos és Berzeviczy Albert az alelnökök.

Berzeviczy ismételt lemondása után a második ülészakban Kardos Kálmán lett az az alelnök, Szilágyi Dezső, Láng Lajos és Kardos Kálmán lemondása után, Madarász József korelnöksége mellett elnökké választott: Perczel Dezső, alelnökké: Dániel Gábor és Talián Béla.

Az országgyűlés alatt magyarországi képviselő meghalt 34, lemondott 40; bizottsági itélettel megszünt képviselő (Marsovszky és Sima) 2; időközi választás volt 74; horvátországi képviselő meghalt 4; lemondott 1; felkötötet 5. Az országgyűlés végén két betöltetlen képviselői hely maradt (Szilágyi Dezső és Meszlivnyi Lajos képviselői állása). Kérvényrelyel megtámadott választás volt 35. Rendes ülés volt 729 és ezen kívül két együttes ülés a főrendiházzal.

A Házban 21 olyan képviselő volt, aki száznál több beszédet mondott. Széll Kálmán miniszterelnök 485 beszédet mondott. Ez a rengeteg beszéd tömeg a Ház naplójának 1164

uj. Bejárta hát gondolatban gyermekései éveit, összekereste a régi benyomásokat, felhányta az érmelelki temető sírjait s mikor piacra dobta mind-mindazokat, a kiket szeretett, a kik éltek és a kik meghaltak: kimondhatatlan érzés szállotta meg. Valami megmagyarázhatatlan üresség fogta el a lelkét és az agyát. Ha tollhoz nyult, félelemtől dobogott a szíve erőszakos, rendetlen, nagy dobbanásokban. A tárgyak és a hangokat megőni érezte ilyenkor maga körül, míg ő maga annál kisebbnek tűnt fel.

Voltak perczei ebben az időben is, a mikor százaszoros erőt érzett magában; egy-egy percze rendkívüli sikerek reménye markolt belé a szívébe, hogy annál nagyobb lehangoltságot és ürességet érezzen utána.

Analizálta magát, mestersége volt neki s arra az eredményre jutott, hogy félti a jövőjét. A doktor azonban másképen analizált.

— Menjen ön falura; éljen nyugodtan, különben elvész, mert idegbaja van.

Falura; de hova? Le talán a nyírségi vityillóba?

— Jawohl, doktorkám, öreg barátom, ön falura küld. Apámhoz menjek tán, a ki irnokot akart csinálni belőlem s reggeltől estig azt fogja hajtani a fülemben, hogy legyen nótárius, mert az biztos fizetéssel jár? — Ott legyen én nyugodni? — Az anyám meg sirni fog reggeltől estig, mert arról van meggyőződve, hogy semmi sem vagyok. Én szeretem az én embereimet innen. De menjek haza egy szobában hálai az apámmal, az anyámmal, az egész familtával, a hol estve kukoriczát morzsolnak s egész szombat éjjel ég a tűz, hogy vasárnap templomozás utánra meg legyen főve a töltött káposzta? Abban a szobában, a melyben nappal kenyeret dagaszt a hugom s éjjel a szappalókádra töltögeti a lugot? Becsületemre mondom, én szeretem őket, de idegeimbek nekem, mint az ellenségem. Irni tudok róluk, de meg nem értem őket. Eh, szeretem őket, de nincs többé elég türelmem hozzájuk.

Máshová meg nem mehetek, mert nincsen pénzem. Ha nem írok, éhen veszek, vagy korrektor kell, hogy legyen s a korrigálástól a vak szemem fáj! — Élni azonban akarok! Dicsőségy van bennem s ez megtart. Attól ne féljen ön hogy elpusztulok, a mig valami nagyon szépet nem írtam. Nem a szépet szeretem én, hanem azt, a mit szerez, a hirt! Ön csodálkozik? Kérdezze meg ezektől itt. Én tőlük tanultam. Es ez jó és jogos így! A munkát, a melyet nekünk kell végeznünk, semmi a dicsőségen kívül még nem fizetheti s az összement idegekért nem fizet meg ezenkívül semmi.

Ez a mi theoriánk. Némelyikünk tud róla, némelyikünk nem, de ez az, a mi körül forgunk. Ha szépet ír valaki, irigyeljük s ha nagy dicsőség éri, eh! azt hiszem, hogy akkor harapni szeretnénk! — Oh, ha én ki tudnám magamat egyszerre sirni! . . . Mit gondol? Kimerültem már?

— Kedves jó barátom, válaszolt a dok-

FÜCHSL TESTVÉREK, bornagykereskedő cég, NAGYVÁRADON.

(Alapított 1850)

Tisztelettel értesíti az érdekelte közönséget, hogy általánosan nyilvánított óhajnak megfelelően, eddig csak hordókban forgalomba hozott borait ezentul **literes palaczkokban** is áruba bocsátja. — Hangsúlyozni óhajtjuk, hogy csak azon borok tekinthetők cégünkötől eredőknek s csak oly palaczkok tartalméért szavatolunk, melyeknek czimkéje, kupakja és dugója alatti bejegyzett védjegyünket viselik.

Elsőrendű asztali bor literes palaczkokként 45 kr. (Palaczkbetét darabonként 5 kr.) Pecsénye-, esemege gyógyborok megrendelésre lepalaczkoltatnak. — Rendelvények Kossuth Lajos-uteza 15. szám alatti telepünkön fogadtatnak

Telefon-szám 106.

138—24—25

Viszontelárusítóknak külön árszabás.

hasábját tölti meg, ami 67.512 sort és 2.420.400 betűt tartalmaz. Összesen harminczhét naplókötet van, melyből Széll Kálmán beszédeire kötet van, melyből két kötet jut, mely kötetek mindkét kötetből két kvartives. Széll csak az országgyűlés közepe felé kezdett beszélni, mennyi beszédet mondott volna el Széll Kálmán, ha mindjárt az országgyűlés elején foglalta volna el a miniszterelnöki széket.

Széll Kálmán után Polónyi Géza következik, aki 405 ízben beszélt, Bánffy Dezső báró harmadik sorban 342 beszéddel, a negyedik Lukács László pénzügyminiszter 246, ötödik Kossuth Ferenc 242, hatodik Rakovszky István 232, hetedik Hegedüs Sándor 208, nyolcadik Major Ferenc 182, kilencedik Perczel Dezső 178, tizedik Pichler Győző ugyanannyi tizenegyedik Darányi Ignác 151, tizenkettedik Molnár János 145, tizenharmadik Bartha Odön 135, tizennegyedik Dániel Ernő báró 127, tizenötödik Komjáthy Béla ugyanannyi, tizenhatodik Sima Ferenc (akit a csőd fosztott meg attól, hogy a sor elején legyen) 125, tizenhetedik Pulszky Agost 122, tizennyolcadik Neményi Ambrus 118, tizenkilencedik Vissontai Soma 116, huszadik Wlassics Gyula 115 beszéddel.

A száz beszéden alul maradt képviselők közül kiemeljük Horváth Nándort, aki 90-szer, Madarász Józsefet, aki 86-szor és Apponyi Albert grófot, aki hatvanegyszer beszélt.

Összesen 309 képviselő beszélt, tehát vagy másfélszáz képviselő az öt év alatt nem szólalt fel.

Választások ideje.

A kormány, mint ismeretes a törvényben megszabott legrövidebb terminusokat szándékozik kitzüni az általános választásra és az új Ház összetételére, a mely eljárás különösen azért szükséges, hogy a mulhatatlanul még ez év vége előtt megalkotandó három provizóriumnak, a költségvetési, horvát pénzügyi és a véderő-provizóriumos előterjesztéseknek a letergályására elégséges ideje legyen az új országgyűlésnek. A szóbanforgó terminusokra nézve az 1874: XXXIII. törvényzikk 56-ik szakasza ekként rendelkezik.

„Az általános képviselőválasztásokra a belügyminiszter tiznapos határidőt tűz ki oly módon, hogy az e tárgyban kibocsátandó rendeletnek a hivatalos lapban közzétételétől a választásra kitzüött határidő zárnapjáig legalább harmincz napi időköz legyen s

a választások befejezésétől az országgyűlés megnyitásátig legalább tiznapos időköz maradjon.»

A törvénynek e rendelete alapján s a kormány említettük intencziójának számításba vételével nyilvánvalónak látszik, hogy már az országgyűlésnek trónbeszéddel való berekesztését követő napon, vagyis szeptember 10-én meg fog jelenni a hivatalos lapban az a belügyminiszteri rendelet, mely az általános választás idejéről *október hónapnak első tiz napját*, a törvényszerű határidőt tűzi ki, a melynek zárónapjától számított további tiz napi időközre *vagyis október 21-ére összefogják hívni az új képviselőházat*. Október hónapnak még hátralévő napjai alatt végbemehetnek a megalakulási formások s ily formán, a minimális határidők kitzüése mellett november legelején már megkezdheti érdemleges munkáját az új képviselőház.

Kinevezések a fiúmei kormányzó-ságnál.

A hivatalos lap mai száma jelenti, hogy a miniszterelnök a fiúmei és magyar-horvát tengerparti királyi kormányzó-sághoz dr. *Dárday Dezső* fiúmei kir. törvényszéki albirót miniszteri segédtitkárrá, *Manasteriotti Heliodor* miniszteri segédfogalmazót miniszteri fogalmazóvá, dr. *Horváth Odön* fizetéstelen miniszteri segéd-fogalmazót pedig valóságos miniszteri segéd-fogalmazóvá nevezte ki.

ORSZAGGYÜLES.

A főrendiház ülése.

Budapest, szept. 6.

Ma tartotta a főrendiház csekély számu főrend jelenlétében az 1896—1901-iki ciklus utolsó ülését. Az ülést *Csáky Albin* gróf nyitotta meg.

Felolvasták a miniszter átiratát, a többi között a miniszterelnökét, mely szerint tudatja a főrendekkel, hogy az országgyűlést Ő Felsege szeptember hó 9-én a trónteremben felosztatja.

Császka György kalocsai érsek indítványára a főrendek megbízzák az elnököt,

hogy a királyt nevenapja alkalmából üdvözöljék.

Darányi Ignác földmivelési miniszter válaszolt *Ambrozy István* bárónak, a földmivelés érdekében, hozzá intézet interpellációra. A főrendek ezt a választ tudomásul vették.

Ezután az elnök *Csáky Albin* gróf röviden felsorolja a főrendiház öt éves működésének eredményét, mely különösen a tavalyi törvények hozatalában mutatott fel eredményt. Hálás köszönetet mond a maga és tisztviselői nevében, hogy őt mint elnököt az ülés alatt támogatták. Kívánja, hogy a haza boldogítására sokáig éljen: **»Ferenc József a király«**.

Utána *Császka György* kalocsai érsek mond köszönetet a főrendek nevében az elnöknek, az ülések páratlan vezetéseért.

Az ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után az ülés véget ért.

A politika kuliszái mögöl.

— Fővárosi tudósítónktól. —

A temetés bármily fényes, pompás és népes legyen is, az elmulás érzetét kelti. Csütörtökön is temettünk. Az országgyűlés öt esztendő ciklusát hantoltuk el ez az utolsó érdemleges ülésen. Pedig, hogy pezsgett az élet az üvegkopolás teremben, künn a folyosókon és a miniszteri szobában. Odabenn utoljára mérte össze szabályját az ellenzék a kormányval. Idekint a folyosón pedig folyt az intrika. A miniszteri szobában pedig egymás sarkát tapodták a küldötségek. A legeslegtolsót *Folcsner Jenő* Szeged város második kerületének követe vezette föl és öltötte ebből az alkalmából virágszövessel telehintett selymes mellényét. Nyakkendőit azonban ezuttal sem viselt, a mi a viszonyokkal ismeretlen egyik frakkos küldöttet arra a megjegyzésre indított:

— Nini, ez az ur sebbtiben odahaza felejtette a kravátlját.

Egy másik csoport *Tisza Kálmán* nagyváradi beszámolóját taglalja. A sok kormánypárti között ott van egy agrárius kormánypárti is, ő viszi a szót:

— És ime lássátok. Ez a kicsiny szemhátúru, a közgazdaság kérdésében a legegységibb tápközöttséggel rendelkező ember volt tizenöt

tor, van nekem a Dráva-közén egy öreg barátom, a világ legnyugodtabb embere, a kinek házában van egy csendes szoba; kertre nyílik az ablaka, mondhatnám, hogy egyenesen a bükkös erdőre. Menjen ön oda s éljen ott egy-két hónapig, mondjuk: az őszig. En meg vagyok győződve, hogy ön ott egészen helyre jön. Magam is ott szoktam tölteni a nyarat. Csendes jó társaságot talál ott, a mely új és friss vért fog önteni az ön ereibe.

— Valóban, látja doktorkám, erre csakugyan szükségem van. Új és friss vér! Ez kell nekünk! S lássa, én hiszem is, hogy jó a tanácsa. A falumban jártam egyszer, — régen volt. Egy vén emberrel találkoztam az utcán. Ugy hívták, hogy Kéz András. — Tetszik önnek ez a név? — Ennek aztán ugyancsak ráncos volt az arca s milyen csontos volt a keze s a járása milyen ingadozó! Ezek a színészek csak az arcukat festik ráncosra s lefeljebb a lábuk öreg még, ha öreget játszanak; de ennek öreg volt a nyaka, a válla, a hátgerince, a szeme. — Doktorkám, színész szerettem volna lenni! —

Pufók gyerekek jöttek az iskolából tudománytól és játéktól s szabad levegőtől kipirult arccal. Kéz András magához hívta az egyiket, a melyik különösen egészséges volt; megsimogatta, megcsókolta a kopaszra nyírt meleg fejét s aztán adott neki egy krajczárt. Csunya dolog így magában. De nálunk azt tartják, hogy egészséges gyermekarcz új egészséget ad az emberbe és meleget. Ah, meleg kell nekünk, lássa doktorlemben, mert megfagyunk. — Miért ne lehetne a kedélyre is alkalmazni a Kéz András teoriáját!

— Igen, én is azt hiszem, hogy sikerrel fog járni. Tehát haza megyek és irok, még pedig azonnal, az én Kádár Albert barátomnak. — Majd tetszeni fog önnek ez a név. Kíváncsi vagyok, hogy mi lesz róla a véleménye. Önnek éles lélektani látása van. Adieu!

— Megálljon, megálljon! — Hát jó lenne, ha körülbelől tájékozhatna arról is, hogy mikor mehetek és körülbelől mennyibe fog kerülni az ellátás.

— Hát azt hiszi, hogy én vendéglő-ágens vagyok?

— Pardon! Ezt csakugyan nem hiszem; önből sokkal több látszik ki. Doktorkám, én becsülöm önt. Jól tudja, hogy nem szoktam szembe hizelegni. Önre büszke volnék, ha írónak születik.

— Hanem nézze: nincs ám sok pénzem.

— Menjen ön csak ki, a többit maj meglátja ön. Igen sok érdekes alakot is fog ott találni.

— Meggondoltam, nem megyek: szerződés van egy pár lappal, előleget is vettem fel; most nem mehetek, sokat kell dolgoznom.

— Azt megtiltom önnek.

— És ha én nem hallgatok doktorlembenre?

— Akkor elviszi önt az ördög.

A genie felkelt a diványról, a melyen heverészett:

— Nos, mit gondol, mennyi idő alatt viszi el az ördög?

— Egy fél év alatt viszi el az ördög.

— Az nem elég nekem. Ön kegyetlen, doktor ur! Adjon egy kissé több időt. — Utóvégre a szerelemért is tenni kell valamit.

— Nem adok.

— Sapperlot, ön smuczog.

Honi készítményű
Eredeti angol »
Valódi olasz » és
Pichler-féle gráci Lodén

KALAPOK

az őszi időnyre teljes választékban megérkeztek és versenyképes árak mellett beszerezhetők

Fábry Testvérek uridivat üzletében, Nagyvárad, Fő-utcza.

Telefon 76.

esztendeig a ti istenetek. Mert a ki a külön vámtérület ellen és a vámközösség mellett csak úgy tud érvelni, mint Tisza Kálmán, azt ugyan ki sem veszi komoly politikusként. Ő egyszerűen ráfogja, hogy az agrárizmus reakció. Ha tehát valaki azt kívánja, szigorítsák az uzoratorvényt, az reakció; ha a tőzsdét megrendszabályozni igyekeznek, az reakció; ha a mezőgazdák hitelgényeit kielégíteni akarják, az reakció, ha a mezőgazda termését jobban értékesíteni akarja, az is reakció. Hisz ez az ember még a lapok kritikáját sem olvasta. Es ez a politikai madárjlesztő tartotta kezében tizenöt esztendeig az országot. Ha... ha... ha...

Es ebben a pillanatban az agg generális alakja vált láthatóvá. A csoport szétrebben csupán az ágáló képviselő rohan Tisza felé és hajlongva üdvözl:

— *Kegyelmes uram! Engedd meg, hogy tegnapi valóban remek beszédedhez gratuláljak. Az utolsó pontig aláírom.*

Darányi Igoác jón ki a teremből. *Pulszky* Agost botlik bele nagy ügyesen.

— *Tehát lemondasz, kegyelmes uram!*

— En. Észem ágában sincs — felelt megütöközve a földművelésnek első őre és hozzátetzi:

— *De hát miből következteted ezt?*

— *Hisz a generális szerint te is agrárius volnál, vagy mi?* veti oda *Pulszky* nevetve és ellábol.

Utóljára csilingel ek a villamos csengők. Afolyosó bevonul. Az elnök bucsuzkodik. A függöny legördül, vége a komédiának. A terem kitódul. Nem egy ember kelt fel most és utóljára a képviselői padról.

Az előcsarnokban azután a hírlapírói gárda legkövőbb alakja, a gömbölyű *Perczel* Móríz imigyen köt bele egy képviselő újságróba:

— *No, hogy érzi magát kolléga ur?*

— *Bocsánat — vág vissza a honatyá — négy napig még képviselő vagyok.*

Gördüljön a függöny, az öt esztendő komédiának vége szakadt.

* * *

Ebből a rovatból vette a fővárosi sajtó, hogy *Wekerle* Sándor ismét tárczát vállal.

Meg is interjúvolták és *Wekerle* nem tagadta, hogy ha szólítják ott lesz. — Most újabb miniszterjelöltreől is adhatunk hírt. A távozó *Hegedűs* Sándor kereskedelmi tárczáját *Hieronymi* Károly fogja elvállalni.

Azt pedig, hogy a belügyminiszteri tárczát közvetlenül a választások után töltsék be, *Szell* Kálmán a Ház feloszlásának bejelentésekor mondott beszédében egész nyíltan kifejezte. Sajnálta ugyanis, hogy a vármegyék pénztári és számviteli teendőinek ellátásáról szóló törvényjavaslatot, melyet ő készített elő, most nem tárgyalhatják le. — Erről — ugymond — az a kormány fog gondoskodni a mely erről a helyről, (lehet a belügyminiszteri székről) előterjesztéseket tesz a választások után.

Belügyminiszter természetesen *Horánszky* Nándor lesz.

* * *

Ugron visszavonulási szándékát is megirtuk mi először, tavaly nyáron. Most hozzá fűz a hetjük következőket:

Ugron Gábor tavaszal bejelentette a pártjának, hogy az általános választásokon mandátumot többé nem vállal. Ezt a párt, miután *Ugron* ebből az álláspontjából engedni nem akart, határozattá emelte. Ezekután *Ugron* azonban késznek nyilatkozott, hogy bár mandátumot nem vállal is, a párt szervezetében benn marad és az általános választásokon a párt ügyeit vezetni fogja.

Megjegyezhetjük különben, azt is, hogy *Ugron* Gábornak ez időszereint az állammal semmiféle szerződése szállításra nincs és nincs kizárva, hogy még a legutolsó pillanatban befolyásoltatja magát arra, hogy mandátumot vállaljon.

* * *

Még egyszer visszatérek *Wekerle*re. *Wekerle* Sándor ma, pénteken délután kettőfél órától három óráig konferált *Szell* Kálmán miniszterelnökkel, a kormányelnök budavári palotájában. A konferencián részt vett *Lukács* László pénzügyminiszter is. Nem valószínű, hogy a pénzügyi tárcza változásról volt itt szó. — De nem valószínű, hogy a király, a ki a közvélemény szerint, volt miniszterelnökére haragszik, hétfőn trónbeszéd

után cercélé-kor megszólítással fogja kitüntetni *Wekerle* Sándort.

Amikor szóba került, hogy *Wekerle* reszszort tárczát vállaljon, egyik barátja ezzel a kijelentéssel hatott rá:

— *El kell vállalnia, már csak azért is, hogy a közvélemény előtt bebizonyítsad, hogy az udvarnál nem lettél kegyvesztetté.*

Mac Kinley tragédiája.

Amerikából, a felvilágosodás és szabadság hazájából megdöbbentő hír érkezik: *Mac Kinley* elnök ellen merenyletet követtek el.

Nem *Mac Kinley* az első azok között, akik mint a szabaddá tett Unió elnökei gyilkos golyónak estek áldozatul. Az Unió egyik legnagyobb fiát, *Lincoln* Abrahámot egy elvelemült vagy megtévelyodott színész, *Garfield* egy aljas csavargó ölte meg gyilkos golyóval s most harmadiknak *Mac Kinley* egy bestiális vadállat sebesítette meg halálosan.

A tudósítások szerint *Mac Kinley* gyilkosa egyike azoknak, akiket az anarkista tanokátka vert meg.

Amerika körülbe is fészke az anarkistáknak. Patersonban ugyszólván mesterségesen tenyésztik az anarkistákat és az anarkista eszméket. Ott megengedik, hogy anarkista szindarabokat adjanak elő, amelyben *Umberto* király meggyilkoltatását dicsőítik. Ott szabadon járnak-kelnek azok, akik nyíltan és leplezetlenül hirdetik a gyilkosság jóát. Ugyszólván valamennyi anarkista merénylő, aki az utóbbi évtizedekben rémületbe ejtette a világot, az amerikai anarkista-iskolákat járta végig és ott szedte magába az örület tanait.

A közvélemény pedig felháborodik a merenylet felett, mint mindig követelik az erélyes megtorlást, mint mindig s aztán — elfelejti megint, mint mindig.

Tudósítónk a rémes esetről a következőket jelenti:

Budapest, 1901. szept. 7.

Mac Kinley, az amerikai Egyesült-Államok népszerű elnöke ellen tegnap gyilkos merenyletet követtek el. A merenylet a panamerikai eszmék terjesztése érdekében rendezett buffalói kiállításon történt, melyet az elnök látogatásá-

— Nos, megy — nem megy? Várnak a betegek. Adieu!

— Várjon, kérem, még egy percig, hadd szedjem össze az elmémet. — Van ott szép leány?

— Hol?

— Ott izében, Okatootájában.

— Na, csak ne igen diflamálja azt a vidéket; az nagyon szép vidék. Különbben meglátja még. A bukkerdőre nyílnak az ablakok mind, még a pinczeablakok is.

— Ott ugyan jó levegő lehet. — Tehát táviratozzon, de azonnal.

— Pláne most már táviratozzak! — kiáltotta örömmel a doktor.

— Tegye meg édes doktorkám. Itt engem most már megüt a gutta.

— Megteszem, barátom. Tehát az Isten áldja meg önt. Éljen csendesen ott, türelmesen. Kerülje az izgalmakat. Igérje meg nekem; mi sokat várunk öntől.

— Itt a kezem rá.

— Itt van aztán a czim, utolsó postaállomás, minden; szólt a doktor egy receptre néhány sort vetve, Meleg barátsággal rázta meg a fiatal, erős, ideges kezét és a mikor kiment és betette maga után az ajtót, elgondolta magában, hogy az irodalomtörténet a számára is fog szentelni egy néhány szót egyik legszebb, de félbemaradt lapján. A tekintete végigfutott az ajtóra szegzett kártyapapíron:

— Zseni!

A zseni meg ezalatt visszahevert a divánjára és becsengette a szolgáját, a ki egy nyír-ségben lőtt eredeti fickó volt. Csontos, sovány arcu fiu volt ez; világoskék szemei valami sajtóságos révedéssel, mondhatni gyámoltalan melankholiával néztek belé ebbe a semmi világba. Szabad idejében költemények írásával foglalkozott.

— Marrczi!

Marcci szavalati állásba tette magát (kedvenc kifejezése) és így szólt:

— Minthogy megjelentem, feleslegesnek tartom kiáltványokat intézni hozzám:

— Már pedig most az egyszer nem tartom feleslegesnek kiáltványokat intézni önhöz, hogy megkérjem valamire. — Nincs elfoglalva nagyon?

— Jelenleg befejeztem a *Petőfi* vonatkozó feltámadási dalt.

Marcci a *Petőfi* bolondja volt, mint minden együgyű atyjafia, a ki a verscsinálásra adja a fejét. Örökké a költőkirályról írnak verseket; minden gondolatjukkal ama hatalmas központi fény körül kerengenek, a míg egészen beleégnek ök, a szegény, együgyű bogarak, a kiknek szemévilágát elvakította az intenzív tüzláng.

— Én elutazom.

— Ez meglehet, mondá Marcci.

— Minthogy ön is lehetségesnek tartja, ennélfogva legyen szíves és anyai gondoskodással pakolja be a ruháimat.

— Az meg fog történni. Tudniillik azonban, hogy mikor, hova és mennyi időre.

— Falura, a *Dráva*-közbe és két hónapra, mégpedig rögvést.

— Szép, messze és sok; de kevés. (Tudni illik: az idő kevés a pakolásra).

— Ön azonban itt marad.

— Ezt gondoltam és örvendek neki költészeti szempontból:

Tudni illik: ő ezalatt sok költeményt fog írni.

— Jó. — Ha elvégezte a pakolást, lesz szíves egy kocsit hozni nekem.

— Az szintén meg fog történni, fejezé be *Márton* s többé nem méltaita beszédre ezt az egész ügyet. Hozzáfogott a pakoláshoz s miközben csak általa tudott titkos helyekről előszedett ruhát, cipőt, keféket és egyéb dolgokat, arczára mélységes rezignáció ült ki, mely ezt mondta: baj, hogy a költészet néha háttérbe szorul a pakolás és több efféle dolog miatt.

A gazdája később felkelt a diványról s elkezdte rendezni az íróasztalát. Az orvos receptjét, a melyre a czim volt felírva, átfutotta egy tekintettel s a tárczájába rejtette. Egy ismeretlen községnek a neve volt rajta. Majd utána kérdezősködik az atolsó vasuti állomásnál.

Estefedett.

Azon a recepten egy elmegyógyító-intézetnek a címe volt.

val tisztelt meg. Az ismeretlen merénylő, a ki- nek személyazonosságát eddig nem lehetett megállapítani, a kiállítás zenepavillonjában az egyik kezével megragadta és a másik kezével revolveréből kétszer rálőtt az elnökre, akit az egyik golyó mellének baloldalán a másik hasába talált. A merénylőt letartóztatták. Mac Kinleyt a kiállításán levő barakkórházba vitték, a hol ismét eszméletre tért. A mellébe hatolt golyó egy bordacsontban megakadt és a golyót kivették.

A merénylet részleteire vonatkozólag a következő táviratokat kaptuk:

Buffalo szept. 7. A merénylet elkövetése után a tömeg meg akarta linchelni a merénylőt. A rendőrségnek sikerült a merénylőt a kiállítás területéről a börtönbe vinnie.

Buffalo, szept. 7. **A merénylő neve Niemann Frigyes, Detroitban lakik és egy hete van Buffalóban. Lengyel származású anarkistának vallja magát.**

Buffalo, szept. 7. Az első golyó az elnök mellcsontját találta, de visszapattant és csak kis sebet ejtett a husband. A második golyó keresztülhatolt a gyomor falon és valószínűleg a gyomorban van. Fél 8 óra tájban Mac Kinleyt a kiállítás elnöke, Milburne lakására vitték. Állapota kedvező. A merénylő 28 éves, öt láb, kilencz hüvelyk magas és nagyon jól beszél angolul. Az egész rendőrtartalékot a központi állomáson vonták össze, a hol a merénylőt fogva tartják. A közönséget nem eresztik be.

Buffalo, szept. 7. Kevéssel este 6 óra előtt Mac Kinley egyik orvosa konstatálta, hogy az elnök könnyen lélegzik és érverésre jó. 6 órakor kloroformozták az elnököt. Kevéssel 7 óra előtt ugy nyilatkozott az orvos, hogy a sebek komolyak ugyan, de nem okvellenül halálosak. A hasba furódott golyót még nem találták meg, de a sebet bevarták. Mac Kinley azután magához tért a kloroformozás következményeitől.

Mikor az elnököt a golyó találta, Georg titkos rendőr karjaiba esett és hidegvérrel kérdezte:

— Rám lőttek, Georg?

A titkos rendőr felgombolta az elnök mellényét és a vér láttára azt mondta:

— Tartok tőle, elnök ur, hogy ugyan van.

Niemann zsebkendőn keresztül lőtt, a melyben a fegyvert rejtegette. Egy másik rendőrtisztviselő, a ki csak két lépésnyire állott az elnöktől, rávetete magát és földre teperte. Ugyanakkor husz más ember is rávetete magát a merénylőre. Mikor kiszabadították, arca össze volt marcangolva és vérrel borítva.

Mac Kinley állapota.

Buffalo, szept. 3. (Este 2 óra 15 perczkor.) A kezelő orvosok a következő jelentést adták ki:

Délután 4 óra tájban rálőttek Mac Kinley elnökre. Az egyik golyó a mellcsont felső részét találta, de visszapattant. A második golyó a hasba furódott, öt hüvelyknyire a bal mellbimbó alatt, másfélhüvelyknyire a középvonaltól balra. A golyó átfurta a hasat. A sebcsatornát megtalálták. A golyó behatolt a gyomorba és elől keresztülfurta. A gyomor- falat gondosan összevarrták selyemmel, azután megvizsgálták a hátulsi gyomor- falat, azt ugyanolyan állapotban találták és szintén összevarrták. A golyó további útját a leggondosabb kereséssel sem tudták megtalálni. A hassebet baj nélkül elzárták. A beleken vagy a hasnak valamely más szervén nem konstatáltak sérületeket. Az elnök jól állotta ki a műtétet. A műtét eredményéről még nem lehet határozottan nyilatkozni. **A beteg mostani állapota feljogosít arra a reményre, hogy fel fog gyógyulni.**

Buffalo, szept. 3. Este 10 óra 40 perczkor a következő orvosi jelentést adták ki:

A beteg állapota kielégítően javult. Hőmérséklet 100.4, érverés 124, lélegzet- vétel 24.

Készülődés a szini évadra.

— A szinügyi bizottság ülése. —

Pár hét múlva megnyitja Somogyi Károly szintársulata a Szigligeti Színházban a második szezont.

A közönség már óhajtja, hogy a kellemes téli szórakozásának ideje mielőbb elérkezzék, de azt hisszük. Somogyi Károly és társulata is örömmel várja a szinidényt. Az első nyár elmult s a társulatnak nem volt otthona, kivéve az utóbbi pár hetet, amikor Kaposvárott játszanak.

A szintársulat jövő nyári tartózkodásának kérdése foglalkoztatta tegnap a szinügyi bizottságot, gr. Festetich Andor orsz. felügyelő levele folytán amelyben csupa jóindulatból Oroszházával akarja a nagyvárad szintársulatát boldogítani.

Ez még vicznek sem jó.

A szinügyi bizottság azonban nem kérébből a jó indulatból s ragaszkodik mereven előbbi álláspontjához, amely szerint nem kéri a kerületi rendszertől, hanem autonómiájából kifolyólag önmaga akarja intézetének sorsát.

Ha sikerül megszerezni Nagyváradhoz Gyulát és Oroszházát, természetesen ez utóbbit új megfelelő szinkörrel, talán biztosítva lesz a nagyvárad szintársulat sorsa.

Ennek elérésére azonban nagyon szükséges, hogy Nagyvárad szinügyi bizottsága továbbra is megtartsa kétségtelen ügyesretete mellett eddig elfoglalt energikus elhatározását.

Végre is nem dobhatjuk oda Nagyvárad szinészetét gróf Festetich kénye-kedvének. Mert jóakarattól itt szó sem lehet, legfeljebb a már ismert szólás-mondás szerint:

— Ments meg Uram a jóakaróimtól . . .

*

A szinügyi bizottság ülésének lefolyása a következő volt:

Jelen voltak:

Dr. Hoványi Géza elnök, Rimler Károly, Rádl Odön, Stark Gyula, Busch Dávid, Farkas Izidor, Beczkay Lajos, Kunz Gusztáv, dr. Kornstein Lajos, Mezey Mihály, dr. Moskovits József, Huzella Gyula, dr. Munk Béla, dr. Várady Zsigmond.

Az új tagok.

Dr. Hoványi Géza elnök üdvözölte az új szini évad előtt a megjelent tagokat, előterjeszti, hogy a módosított határidőben, szeptember hó 1-én Somogyi Károly szinigazgató a társulat névsorát beterjesztette. A szinügyi bizottság kívánalmait a szinigazgató majd mind teljesítette. A hősnői szerepkört mind

állandó vendég K. Hegyesy Mari tölti be s mellette még Kacziány Viola hősnői szerepkörre van szerződötve. Tenorista szerepekre Hunfy Imrét szerződötte, de meg marad Perényi is. Igen sikerült szerződötés a Krasznay Andorné és Csatár Győző Kolozsvárról. A lyrai szerelmes szerepkörre azonban nem kapott Somogyi alkalmas erőt s így Dési Alfréd marad továbbra is a társulatnál.

A szereplő tagok névsorát tudomásul vette a bizottság.

*

A főmérnök előterjesztése alapján a városi tanács megkereste a bizottságot véleményezés végett. A város diszletei rongálásokrak vannak kitéve s ezeket az igazgató köteles kijavítani. A rongálások abból keletkeznek, hogy az igazgató kevés diszítőt alkalmaz. Az elmult szezenban csak öt segédje volt a diszító mestereknek.

Somogyi Károly hivatkozik arra, hogy most már 7 segédel alkalmaz a diszletmester mellett.

Az igazgató bejelentését tudomásul vették, de egyben megbízták a városi főmérnököt hogy ha tapasztalatai alapján kevésnek találná a diszító segédek számát, tegyen jelentést.

A nagyvárad szinikerület.

Dr. Hoványi Géza bejelentette, hogy gróf Festetich Andor orsz. szinészeti felügyelő levelet intézet hozzá a nagyvárad szinikerület tárgyában. A levél a következő:

Igen tisztelt Elnök ur!

Ugy a T. nagyvárad szinügyi bizottság, mint szintén Somogyi Károly is bizonyos tartózkodó, mondhatnám merev álláspontra helyezkedett a kerületi rendszer életbeléptetésével, — illetőleg azon törekvésünkkel szemben, hogy a nagyvárad I-ső rangú szintársulatnak is biztosítsunk egy jó, megfelelő nyári állomást; többek között visszautasította B. Gyulát, a mely pedig — időközben felépülvén egy a modern igényeknek megfelelő nyári szinkör — kitűnő állomásnak bizonyult, ahol Krecsányi szintén nagy és drága társulatával közel két hónapig igen jól prosperált.

Nagyváradnak szövetkezését néhány erdélyi várossal nem tartottam egészséges tervnek; nem tartom ma sem és az erdélyrészi állandó szinészkerület megalakulván, most már tulajdonképpen csak Brassórol lehet szó ma sem javasolhatom, hogy a nagyvárad társaság Brassó gravitáljon; kiesik az utból, megfelelő helyisége nincs s jóllehet lelkes magyar közönsége van, de kicsiny és egy nagy társulatnak, mint a nagyvárad: alig lesz képes egy hóra is megfelelő existenciát biztosítani. B. Gyulához hasonló jó nyári állomás válnék Oroszházából, mihelyt ott is felépül a szinkör. —

Az illetékes kör — élén Lukács György békési főispánnal — komolyan foglalkoznak a kérdéssel és én bizton remélem, hogy a jövő év nyarára az orosházai szinkör is felépül olyan módozatok mellett, mint fölépül pár hónap alatt a gyulai, mi is készek vagyunk a tervet támogatni, előmozdítani, megvalósítani és ebben legfőképpen az a törekvésünk vezet, hogy épen a nagyvárad társulatnak is biztosítsunk egy jó nyári állomást.

A nagyvárad szinügyi bizottság kiterjed 8-8¹/₂ hónapra, sőt esetleg kiterjeszthető 9-re is; Oroszházán eltölthet a társulat 2 hónapot s egy vagy másfél hónapot szüneteljen. Ez biztosítható lesz a nagyvárad társulat részére, ha a szinügyi bizottság és Somogyi igazgató határozottan nyilatkoznak akarnáak és ha erre nézve — az illetékes tényezőkkal szövetkezve — szükséges lépéseket megteszik. De a szövetkezéshez, illetőleg a kerületnek formaszert megalakítá ához ragaszkodni kívánunk.

Igy szövetkezett Debreczen N.-Szigettel és nyiregyházával, így szövetkezik Szeged Gyulával és K. Vásárhelylyel és nem fogják kárát vallani sem a központi, sem a csatlakozó városok, sem az igazgatók. Megalakult az erdélyi, részli, a délmagyarországi, a szabadkai, győri kerület; alakuló félben vannak a Sz.-Fehérvári

miskolczi, Eperjes—S-Ujhely s a többiek mind egymásután. Somogyinak már az elmúlt év is nehéz gondokat szerzett, szerencséje volt a páratlanul kitűnő téli saison; nem hiszem azonban, hogy kedve legyen a jövő nyár elébe is ilyen tanácstalanul, készületlenül nézni.

A nagyvárad Szigligeti-színház jövő sorsa iránt állandóan táplált őszinte érdeklődésemből folyólag és kötelezettségszerűleg vettem fel újból a kérdést, a mely közös akarattal és iparkodással így, a lehető legjobb megoldásra vezetett. Méltóztassék a kérdést sürgősen megfontolás alá venni, vitatás alá bocsátani és ezután — a mennyiben acceptáltatnék — az illetékes körökkel haladéktalanul érintkezésbe lépni.

Gr. Festetich.

A levél felolvasása után dr. *Hoványi Géza* elnök szólott a kérdéshez. A gróf levele is azt bizonyítja, hogy igen helyes volt a szinügyi bizottság állásfoglalása. A tavasszal Gyulán nem volt a társulatnak megfelelő hely, amikor pedig felépítették az új szinkört, kéz alatt Krecsányinak adták. Ez nem tartja Festetich jóindulatát Nagyvárad iránt. Gyulát most Szegedhez akarja csatolni s Nagyváradnak Orosházát szánta. (Derűtlenség.) Ez a leghátrányosabb lenne Nagyváradra. Festetich kegyeket akar osztogatni, ahol neki tetszik. Ha Gyulát és Orosházát csatolják Nagyváradhoz, ez megfelelő lenne, de Orosházára, Gyula nélkül nem mehet a nagyvárad szintársulat. A gyulai színészet intőző körei a Nagyváradhoz leendő beosztást óhajtják. — A szinügyi bizottság intézzen kérdést Gyulára, hogy akarják-e a nagyvárad szintársulatot s igéri-e az ottani főispán; hogy közrehat az orosházai nyári szinkörnek államsegélyvel leendő mielőbbi felépítésére.

Dr. *Várady* Zsigmond indítványozza, hogy Festetich ellen panaszt emeljenek a belügy-miniszternél.

Somogyi Károly látott egy levelet, a melyben *Lukács* György békési főispán kijelenti, miszerint örömmel jár közre, hogy jövőre Somogyi kapja meg a gyulai szinkört.

A bizottság kimondotta, hogy Nagyvárad ragaszkodik autonómiájához s maga gondoskodik a társulat nyári helyéről. A kerületek ellen elfoglalt korábbi álláspontját fentartja. Megbizta továbbá az elnököt, hogy Gyulával és Orosházával lépjen érintkezésbe.

A páholy-csata.

Előterjesztette az elnök *Miskolczy* Barna kérelmét, hogy a meglevő rendes páholy helyett a jobboldali proscenium páholyt bérelhesse ki. Ha vendége érkezik a városnak rendelkezésére bocsátja a páholyt.

A szinügyi bizottság ugyanis két proscenium páholyra kikötötte, hogy nem adható bérbé, hanem a közönség részére tartandó fenn.

A kérelem felett nagy vita fejlődött ki s egész sereg hasonló kérelem teljesítését követelték egyesek az esetre, ha ezen kérelmet teljesítik.

Végül a bizottság kimondotta, hogy a kérelmet teljesíti, de csak ez évadra, jövőre támasztható minden jog nélkül; továbbá azon kikötéssel, hogy naponként 1 proscenium és 1 rendes páholy a közönség rendelkezésére álljon.

*

Elejtették azt a tervet, hogy a bérleteknél a mostani páros és páratlan napok rendszeréről az A. B. és C. rendszerre menjenek át.

Megbeszéltek még azt a kérdést, hogy a szinigazgató 180 előadásra hirdetett bérletet s így 33 nap áll rendelkezésre, amikor az előadások bérletszünetben lesznek.

Farkas Izidor ezt csak azon kikötéssel fogadja el, ha kimondják, hogy csak vendégszerepléseknél lehet bérletszünet. Attól fél ugyanis, hogy a premiereket bérletszünetben adja az igazgató.

Somogyi Károly kijelentette, hogy nem szándékozik a bérleteket kijátszani. A bérletszünetet vendégszereplésekre használja fel, de ha kerül új darab, mely rendkívüli nagy költséget okoz, a bérletszünetre kikéri a szinügyi bizottság beleegyezését.

A szinügyi bizottság a kijelentést megnyugvással tudomásul vette s ezzel véget ért a ülés.

UJDONSAGOK.

Nagyságos hét.

— Karczolatok a hétről. —

Apró ötletek, apró históriák rovata volna az, mely itt szokott következni. Rendesen előveszünk valami jóféle nagyitót s azzal indulunk körutra: hol lehetne valami apróságot felfedezni? Mikor megtaláltuk, fölébe helyezzük a nagyitót, bemutatjuk mint nagyságot s mikor jól megcsodáltattuk a pontocskát hegynek, akkor elkapjuk az üveget. Lehet aztán mosolyogni rajta, micsoda apróságot néztünk óriásnak.

Keresek most is apróságot, de mikrosköppel sem találok.

Ez a hét csupa nagysággal van tele; méltó hát, hogy megbecsüljük illő titulussal nagyságos héneket.

*

Amerika eltörölte a nagyságos és valamennyi czimet; mégis ő került első nagyságos helyre.

Amerika adta a hét legnagyobb szenzációját: *Mac Kinley*-t, a hatalmas köztársaság elnökét meglőtték.

Lehet erről a megdöbbentő hírről gondolkodni eleget; különösen a szabadság lángoló hiveinek.

Hát a szabadság már nem lehet megzsarnokság nélkül? Azt a szent zászlót vagy egy Napoleon tépile, vagy a söpredék tiporja sárba, de mindig zsarnokkézen mulik el? A nagy fény nem lehet el nagy árny nélkül?

Carnot-t a phrygiai sipka védeime alatt ölik meg; Erzsébet királynét a szabadság klasszikus hazájában, Svájcban esik orgyilkos örvongónek áldozatául; Umberto királyt a szabadságára büszke *Populus Romanus* sarja gyilkolja meg; és Amerika, mely az utolsó császárt sem türte meg földjén, nem tudja megvédelmezni szabadságának egyik leghatalmasabb védőjét: az északi köztársaság elnökét.

Buffalóban az egész Amerika kiállítása nyílt meg. A szabad Amerika először fogott testvéri kezét. És ott esett áldozatául *Mac Kinley* a szabadság legtulzóbb örvongóinek. Egynek azonban lehetetlen eszünkbe nem jutnia.

Mac Kinley a szabad Amerika koronázatlan imperátora vezette a szabad nép katonáit a népjog lábba tiprása Kubában és a szabadságukért küzdők elayomására a Fülöp-szigeteken.

A szabadságot nem sértheti meg büntetlenül még egy szabad állam elnöke sem. Ki miben vétkezik, abban bünhődik.

*

Nekünk is megvan a magunk lehulló nagysága: *Ugron* Gábor. Nekünk is megvan a magunk anarkistája: az elvadult politikai élet.

Hány nagy embert elkeserítettek már a közvélemény anarkistái! Hány tehetség ment

pihenőre. nyugalomba, mikor még javaerejében volt! Rágalmak, gyanúsítgatások, örökös támadások célpontjául állani: nagyobb feladat ez, mint a gyilkos fegyverekkel szembe szállani.

Ugron verekedett szóval, karddal és pisztolylyal; szemtől-szembe le nem győzte senki soha. Annál jobban megundorodhatott a patkányok rácsálásától, melyeket el nem riaszthatott cipője talpától.

Ott hagyja hát a cipőtalpat a patkányoknak. Rágjanak rajta, ha más lábán lesz A veszteség nem övé, hanem az országé.

Eppen ezért a közvéleménynek kellene végre felszólalnia mindenféle anarkista ellen. A golyóval revolverező anarkisták gyógyszerre a fegyház, vagy még magasabb hely. A rágalmakkal revolverező anarkistát kigyógyíthatja, ha a közvélemény egyszerűen nem vesz róluk tudomást.

A patkány sem rácsál, ha üvegbura alatt kiszivattyúzzák alóla a levegőt.

*

Az irodalomban ellenkezőleg: feltűnőben van egy nagyság: *Zivuska* Jenő.

Még csak a láthatárou van. S a levegő sugártörésének meg van az a sajátsága, hogy a láthatáron levő apróságokat is nagy-nak mutatja.

Erdeklődéssel várjuk azért *Zivuska* további fejlődését. Darabját még olvastuk; de a fővárosi lapok véleménye igen egyformára s talán most kivételesen megbízható is. Nagy gyöngeségek mellett nagy tehetség nyomait is látják művében s valamennyien biztatják: előre! Biztatta a közönség is, mely felvonásközben a haladás jelvényét: egy zászlót nyújtott fel a szerzőnek.

Szabolcska Mihály írta nemrég, hogy mindenütt lehet a csacsinak magasra jutni s a tehetségnek lemaradnia; de a költőt sem elnyomni, sem felprotégálni nem lehet.

Ez a tudat lelkesítse *Zivuska* Jenőt is további sikerére; a melyeket mi annál nagyobb érdeklődéssel várunk, mert a becsületbíró szerzőjének soraival olvasóink lapunk tárczarovatában is találkozhattak.

*

Csupa nagyság. Egyik emelkedik, másik sülyed.

Szeretném tudni, mi lesz a mi állandósított téli büszkeségünkkel: a színházzal?

Emelkedni fog-e vagy pedig sülyedni?

Az emelkedéshez szárnyak kellene; s a mint a *Somogyi* Károly által beterjesztett névsorból látható, a társulat szárnyai: kiváló erői jórészt megmaradtak, sőt új szárnyakkal is szaporodtak.

A sülyedéshez viszont kolonc kell. S a mint ugyanaz a névsor mutatja, *Somogyi* ur becsületesen átkönyvelte a tavalyi koloncokat az idénre is.

Szeretném tudni, a szárnyak lesznek-e erősebbek, vagy a koloncok nehezebbek?

*

Nagyságos hét. Csupa nagyság. Egyik emelkedik, másik sülyed. Szinte jól esnek a sok nagyság között valami mikroszkopi apróságot, valami jelentéktelen dolgot fölfedezni . . .

Keresek . . . Keresek . . .

Hába. Még csak említésre méltó eseményt sem találok . . .

Aliquis.

TÁJÉKOZTATÓ

Regészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

Szeptember 8. Állami tisztviselők gyűlése a törvény-széknél.

Szeptember 9. A biharmegyei nőegylet választmányi ülése d. u. 4 órakor.

Szeptember 12. Városi közgyűlés.

Szeptember 18. Megyei gyűlés.

Szeptember 26. Borsajti kiállítás Nagyváradon.

Szeptember 28. 29. Szőlő és borkiállítás Érmihályfalván.

Szeptember 28. 29. Lóverseny Nagyváradon.

* **Kisasszonynapja.** Mária születésének emlékét üli ma, vasárnap a kath. egyház. Ami a hajnal a természetben, az Mária születése az emberi nem megváltásának történetében jelzi az üdvösség napjának érkezését. A templomokban az ünnepélyes istentiszteletek a szokott időben tartatnak meg.

* **A bibornok Budapesten.** Dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspök Ő Eminenciája ma Budapestre utazik, hogy hetfőn jelen legyen az országgyűlés berekesztésénél.

* **Diszes esküvő.** Szép esküvő volt tegnap szombat délelőtt a várad-olaszi plébánia templomban. *Fáy* Leontin békésmegyei hivatalnok vezette oltárhoz *Rácz* Ilonka kisasszonyt, *Rácz* Mihály nyug. városi főjegyző bedves és bájos leányát. Az esketést *Dencs* János tb. kanonok, esperes-plébános végezte s remek beszédet intézett az ifju párhoz. Násznagyok voltak: *Hegyesi* Márton ügyvéd és *Rácz* Endre. Az ifju pár az örömapa házában tartott lakoma után Békés-Gyulára utazott.

* **Köszönet nyilvánítás.** Ö. v. Des *Escherolcs* Kruspér Sándorné urnő a Fehér Kereszt öszi ruha és fehérnemű kiosztáshoz szükséges szabási munkálatokért járó 25 kor. 60 fillér összeget sajátjából fedezte, mely adományért hálás köszönetet mond a *Fehér Kereszt Egyesület Gyermekmenhely Igazgatósága.*

* **Erzsébet-gyász ünnepély.** Felejthetetlen királynénk halála évfordulója alkalmával a helybeli templomokban gyászistenisztelet lesz. A székesegyházban dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspök tartja a gyászmisét; kezdete 9 órakor e gyászmisére a bibornok-püspök meghívta az összes hatóságok fejeit és az iskolákat. Ugyancsak 9 órakor gyászistenisztelet lesz a Szent László-Templomban a mikor is *Lubinszky* Anna grófnő és *Kugler* Rózsika fognak gyűjteni az Erzsébet királyné emlékére emelendő Örökimádás-templom alapjára.

* **Ritka természeti tűnemény.** A háromszékesmegyei Futásfalva község határában *Bencze* Gergely selmeczbányai kémikus-tanár ritka természetű tűnemények nyomaira akadt. Az ugynevezett *Fortyogóvölgy* savanyuvízforrásai fölött mérges gázkiömlésekre bukkant, amik a szűk völgyet annyira megtöltik, hogy az átrepülő madarak holtan buknak le a mélységbe. A gázkiömlések helyén a fűvek és fák kiszáradnak, a földet pedig sárga kénlepel borítja. A környék székely lakossai *Halálmezőnek* hívják ezt a helyet, amely ugyanabba a geológiai vonulatba esik, amelyben a torjai Bűdösbarlang haláltokozó gázai és a híres kovásznai Pokolsár gyógyítóforrásai is feltörnek a föld repedéseiből. *Bencze* tanár a *Földtani Társulat* legközelebbi ülésén részletesen be fog számolni a ritka természeti jelenségről.

* **Bolondgomba.** Csodálatos módon ősszel buksant fel egy óriási éretlen bolondgomba. Pedig ilyenkor már a gomba is illendőnek tartja, hogy érett legyen ha bolond is. Egy választási kiáltvány jelent meg Nagyváradon, melyben a legpazarabb fantáziáival vannak egymás mellé felra festve a nagy urak, a papok, a kormány, negyedrész, fél- és egész ördögök,

hazugság rágalmazás, ravaszság és kétszínűség. Nem tudni, mi akar ez lenni? Ha csak nem az új pártnak programja, mely ezt a kiáltványt kibocsátotta? Hogy bolondgomba az egész mutatja az a remény, hogy ilyen zöld beszédeknek valaki fel fog ülni. Hogy éretlen, azt egy átolvasásra mindenki átlátja. Legalább tavasszal rukkoltának ki effélével, ne pedig ősszel. A szomorú haldoklás közepette. Reméljük az *ügyesség* figyelmét nem fogja a dolog kikerülni s megszerzi a programhoz a kellő *hívős* hangulatot a szerzőknek, a *hívősön.*

* **A legújabb írógép a Monticopisst,** a melynek kezelése egyszerűbb az eddig feltalált összes gépek kezelésénél. A gép anyaga valami viaszszertű lágy és nedves gyurma, amelyre a papírra bármivel odavetett sorokat lenyomják, 39 így nyert fordított képről aztán tetszés szerinti mennyiségben készíthetők levonatokat, a melynek 1000-ik példánya sem különbözik még szín tekintetében sem az eredeti kézírástól. A gép centiméterje 3 fillér s a legkisebb csak 14 frt. Használatához semmiféle tanulmány nem kell, sőt papír és plajbász is elégséges. A gép mintája megtekinthető a *Sebő* Imre fő-utczai könyv ereskedésében.

* **Plébánosi beiktatás.** Szép és megható egyházi ünnepély folyt le tegnap *Orosházán.* A r. kath. hívek népszerű lelképásztorát, *Bázár* Gyula plébánost nagy ünnepségek közt iktatták be lelkészi javadalmába. Az ünnepség, melyen Nagyváradról is sokan voltak jelen, 9 órakor vette kezdetét a templomban. A beiktatást *Palotay* László nagyváradai kanonok, pápai praelátus végezte; *Kny* Antal tb. kanonok, békési plébános, *Lindenberger* János theol. tanár, *Fálffy* Béla főreáliskolai hittanár, továbbá a környékről *Kozma* Gusztáv csorvási, *Dózsa* kunszentmártoni, *Nogáll* László tiszaföldvári, *Lukács* békéscsaba plébánosok segédkeztek a beiktatásnál. A csinos, tiszta kis templom zsúfolásig megtelt előkelő közönséggel. *Palotay* László pápai praelátus remek, könnyekig megható beszédet mondott. Kedvesen emlékezett vissza Bázárra, mint volt káplánjára, majd a papról, Isten szolgájáról szólott, mint egyes szentségek kiszolgáltatójáról. A nagyhatású beszéd után a hívek éljont zúgtak szeretett papjukra. *Bázár* Gyula beiktatott plébános csinos szép beszédben válaszolt. Fejtette, mi a pap, mint közbenjáró. — A beiktatás után szent mise volt, teljes assistenciával. — Délben a beiktatott plébános vendégszerető házában gazdag ebéd volt, a melyen a fentebb már említett egyházi férfiakon kívül részt vettek a következő előkelőségek: *Ambrus* Sándor főszolgabíró, *Vangyél* Sándor szolgabíró, *Sal* János ügyész, *Kodi* Márton, *Jankó* György, *Vangyél* Szilárd főjegyző, *Wallner* József, *Sperlák* Ignác, *Iszlay* Gábor, dr. *László* Elek, *Baumgarten* Pál, *Szell* István, *Tolányi* János járásbíró, *Leitner* Zsigmond gyógyszerész, dr. *Rapcsák* Emil, dr. *Külley* Pál, dr. *Eigner* Dezső, dr. *Konkoly* Tihamér, *Herczeg* Géza, dr. *Bertóthy* Károly, *Bizi* Balázs, *Somogyi* Alajos stb. A kedélyes lakomán számos és szellemes pohárköszöntőket mondtak. Ma, vasárnap az Orosháza mellett levő *Szabad-Szentoronyán* lesz templomszentelés. A díszes templomot *Palotay* László pápai praelátus építtette az ottani kath. hívek lelki hasznára s ugyancsak ő méltósága szenteli fel az új templomot.

* **Olvasóink** szíves figyelmébe ajánljuk áru szükségleteik beszerzésére *Fábry* Testvérek helybeli *kereskedély* cégét; hol szolid kiszolgálás mellett csakis elősmert jó minőségű áruk adtak el, szigorúan szabott árak mellett; e cég 10 évi fennállása óta méltán élvezi a közönség pártolását.

* **Egy község nemességi jubileuma.** Márcz. hó 8-án 150 éves jubileumát ünnepli *Nemes-Militics* nagyközség hitbuzgó római katolikus közönsége annak emlékére, hogy *Mária Terézia* királynőnek a község lakosait törvényes leszármazóikkal együtt, a porosz háborúban 1751. évig tett nagy és hűséges szolgálataiért nemességre emelte. Ezt az ünnepet hálaadó istentisztelet nyitja meg, melyet *Széchenyi* Jenő nagyváradai apát-kanonok celebrál fényes segédlettel, mert ő e községnek 25 évig volt plébánosa s a kerületnek kétizben is országos képviselője. Az apát-kanonok eme jubileumot 600 korona alapítvánnyal is emlékeztetessé tette, melyet a község *Széchenyi Jenő-féle iskola-alapítvány* czimvel a zombori takarékpénztárba helyeztet el.

* **A hétről. Jutalom. Házasságközvetítő:** És mit kapok báró ur, ha megszerzem önnek azt a milliomos leányt?

Báró: Önnek adom a leányt.

* **Külömbőség.** — Megbízható embernek tartod te Jósikát?

— Oh igen, az életemet rábiznáim,

— Igen, igen; de tényleges értékű tárgyakat?

* **Vigasz. Vevő:** Ez a nadrág rövid a fiamnak, két hónap alatt kinövi.

Kereskedő: Legyen nyugodt, nem tart addig.

* **Sóhaj. Miczi:** Különös, hogy a huszárhadnagykat nem sorolják a szép nem közé...

* **Választók sóhaja.** Jaj nekünk! Vagy az arany fizetést hozták volna be korábban, vagy pedig a kuriai biráskodásokat és a tiszta választásokat később.

(*Kakas Márton.*)

* **A kamara megalakulása.** A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara ma vasárnap délelőtt 11 órakor tartja alakuló ülését, *Gerő* Armin főkapitány elnöklete alatt. Ez alkalommal töltik be a *Janky* József lemondása által megüresedett elnöki széket és megválasztják az osztályelnököket. Az elnöki székre *Huzella* Gyula kir. kereskedelmi tanácsost öhajtják megnyerni. Az alakuló gyűlés a kamara helyiségében lesz.

* **Carmellini estély.** Ma vasárnap és holnap hétfőn este érdekes mutatványokban lesz részük a Fekete Sas látogatóinak. *Carmellini*, a kiváló bűvész és gondolatolvasó fog fellépni s fogja bemutatni bámulatos ügyességre valló produkcióját. *Carmellini* megfordult már Magyarországon csaknem valamennyi városban, mindenütt elismerést aratva. Azok között a gondolatolvasók és illuzionisták közt, kik az utóbbi években megfordultak városunkban, *Carmellini* kétségkívül a legkiválóbb. *Mig* Bamberland és társai mintegy természetfölötti képességet tüntetnek föl, hogy mások gondolatait kitalálják és elrejtett tárgyakat megtalálnak, addig *Carmellini* ezt a ritka ügyességet szinte mellékes mutatványnak tekinti. Valóságos univerzális talentum a szemfényvesztő mesterségben és kézi ügyességben. Bűvész, szalon-equilibrista, állathangutánzó, gyors vésnök és billiard művész egy személyben.

* **A Városliget új terve.** A városi mérnöki hivatal már készített egy tervezetet a Városliget rendezésére, azonban ez nem felelt volna meg a gyermekjátshelyek céljainak, aár mint sétat hely egyike lett volna a város legszebb területének. Most a kiküldött szakértők utasítása nyomán új tervet készített, amely sokkal egyszerűbb; 4 nagy játszótér lesz amelyből egyelőre csak hármat építenek ki. A terek drót kerítéssel, színpel lesznek ellátva. Tervbe van véve a csolnakázó tó kitisztítása. És az első részlet 23932 koronába kerül.

x Őszi és Téli idényre legjobbnak elősmert Női, Férfi és Gyermekek carlsbadi cipők kizárólag *Fábry Testvérek*nél, *Nagyvárad, Fő-utca szereshető be.* Telefon 76.

Vidéki megrendelések 10 koronán felelül bérmentve.

TANUGY.

Athelyezések a községi iskolában.

A községi iskolaszék elnöke tegnap a következő ukázt bocsátotta ki:

Értesítés.

Nagyvárad város tekintetes községi iskolaszéke a folyó évi augusztus 29-én 113. jkv. sz. alatt hozott határozattal az 1901/2. tanévre az olasz elemi fiúiskola III. osztályához Gombay János, IV. osztályához Gásparik Lajos, V. osztályához Rátkay József tanító urakat osztotta be, ez alkalommal megbízván az elnökséget az olasz elemi fiúiskola II. osztályához, valamint a jelen tanévre felállítandó osztályokhoz szükséges tantervek alkalmazásával. Miből kifolyólag a polg. fiúiskola épületében elhelyezendő I. osztály vezetésére Raffayné Szűcs Julia rendes, II. osztályhoz Hegyesi Katalin ideiglenes, III. osztályhoz Bodnár János rendes, IV. osztályhoz Bíró Jánost — egyelőre s míg a tekintetes tanfelügyelőség e tárgyban intézkedni fog, ideiglenesen öt bizván meg ezen csoport igazgatói teendőivel is — rendes tanítókat, a Schovics-házban elhelyezendő újvárosi elemi fiúiskola I. osztályához Makkay Katalin, II. osztályához Óó-né Szemes Mariska rendes, a III. osztályhoz Klein Abraham ideiglenes, a IV. osztályhoz Vaday József rendes tanítókat osztotta be.

Az olasz elemi fiúiskola II. osztályához Tarr Klementin ideiglenes tanítónőt az újvárosi leányiskolának a Balig-főle épületben elhelyezendő I. párh. osztályhoz Vidosits Gizella ideiglenes tanítónőt; végül a csillagvárosi vegyes iskola I. osztályához Rátkay Emília ideiglenes tanítónőt osztom be.

Miről felügyelő-igazgatót, valamint az érdekelt csoport-igazgatókat és tanítónőket tudomás és mihez tartás végett értesitem. Nagyvárad, 1001. szept. 6.

Hegyesi Márton,
iskolaszéki elnök.

Az ukáz, — a melynek adataival a tanítók már napok óta rémitgetik egymást — úgy a szülők, mint a tanítók körében nagy felháborodást keltett, a szülők körében azért mert az elnök a helyett, hogy a fiú-iskoláknál megürült állásokat megfelelő férfi tantervekkel töltötte volna be, elárasztotta a fiúiskolákat egy sereg ideiglenesen kinevezett nőtanítóval, akik pedig már most is fölös számmal vannak képviselve a tantestületben (az összes tantervek 1/1-a nő) a tanítókat pedig sért az elnöki intézkedést azért, mert meg sem kérdezte őket az elnök, hogy óhajtanak-e ez vagy amaz csoport ezen, vagy másik osztályában működni, vagy sem? de ellentétben áll az elnök intézkedése az iskola s így a tanügy érdekeivel is, mert annyit tanítók is joggal elvárhatnak, hogy indokolatlanul ne dobáltassanak ide-oda s köztudomású dolog, hogy minden ambiciosus tanító a szünidő folyamán készíti el azt a haditervet, mely bizonyára győzelemre vezet s hogy az ötletesség seholy annyira sem bosszulja meg magát, mint éppen a tanítás terén.

Az elnök eljárásáról nincs jogunk feltételezni, hogy nem jó hiszeműleg járt volna el, bár az iskolaszékben elmondott kijelentése alapján ő is tudja, hogy szabálytalanságot követett el, amennyiben a rendes tanítók áthelyezésének joga az iskolaszék hatáskörébe tartozik; de nem hagyjuk szó nélkül bármennyire nehezünkre esik is a felügyelő-

igazgató magatartása, a kinek kötelessége lett volna a tantervek beosztását illetőleg megfelelő javaslatot tenni.

Neki ismernie kell a szülők és tanítók jogos óhaját s azt látjuk, hogy ezen elnöki intézkedéssel mindkettő figyelmen kívül hagyott. Az ilyen jogtalan áthelyezés tönkre teheti a tanító egész ambícióját, melynek aztán az egész osztály növendéke issza meg a levét; a felügyelő-igazgató mindezt tudta s mégis tudta s nem igyekezett felvilágosítani az elnököt, olyan mulasztást követett el, melyek káros következményét érezni fogják a tanítók, eredményét megcsinálni a tanügy s kárát sokáig érezni fogják a türelmes szülők s annyival súlyosabb ez a mulasztás az ő részéről, mert azt még a jóhiszeműség sem menti.

Legsajnosabb, hogy dr. Sipos Árpád lemondása óta a községi iskolák életében nem ez az egyedüli botlás.

MULATSÁG.

A kath. legényegylet szüreti estéje.

A nagyváradai kath. legényegylet ismét pümpás mulatságra készült; szeptember 22-én szüreti mulatságot rendez, amelyre a következő meghívót küldte szét:

Adatik tudtára mindenkinek, akiket illet, hogy: *A Nagyváradai kath. legényegylet* 1901. szeptember 22-én azaz vasárnap, a *Fekete Sas* nagytermében zártkörű táncvizsgálommal egybekötve, jótékonycélu szüretet tart. Napszám a szüret alatt személyenként 1 kor. 50 fill., családonként 3 korona, mely napszámot nem a gazda fizeti, hanem ő kapja. Kezdeté 7 órakor, vége, ki tudja mikor? Jegyek előre válthatók az egyleti helyiségben (N.-Teleky-utca, saját ház) és a bizottság tagjainál, a fent említett fillérek és koronák értékében.

2. Jelige. Éneklő a *dalárda*.

3. Prológ. Krüger Aladártól. Szavalja: *Kendrella* János.

4. Vadász-induló. Hubert K.-tól. Előadja a *dalárda*.

5. Házasság élet. Monolog. Előadja: *Barza* Károly.

6. A kápolna. Krentzertől. Előadja a *vegyeskar*.

7. Fülemlé. Arany Jánostól. Szavalja: *Papp* Ferencz.

8. Hajósdal. Eckert K.-tól. Előadja a *dalárda*. Zónaposta levelezés (képes lapokkal), szertentín és konfetti dobálás, tánc viradig.

REGÉNY-CSARNOK.

A SANDASZEMÜ.

Irtta: Lucien Biart.

Francoziából: K-6.

63.

A bíró parancsára a vádlottról levették a bilincseket azután a látogatók helyet foglaltak egy behozott asztal mellett. A bíró előkereste iratait, míg az egyik írnok egy zacskót tett az asztalra, melyben a bűnjelöltek voltak.

A védő ügyvéd az alatt néhány szót váltott Miguelel.

— Kész ön kérdéseimre megfelelni s mindég csak az igazat mondani? kérdé a bíró.

— Minden esetre, mert szükségem van a szabadságomra.

— Önt azzal vádolják, hogy orvul meggyilkolta Gutierrez Ricardot.

— A vád hamis, ártatlan vagyok.

— Volt önnek gyűlöletre oka az áldozattal szemben.

— Semmi olyan, miért gyilkosságot követtettem volna el.

— Száz tanu igazolja, hogy az elhunyt önt bizonyos Fentanés ünnepélyen bántalmazta.

Igaz, hogy don Ricardó ittas állapotban szidalmazott engem, de bocsánatot is kért. Ha komolyan sértve éreztem volna magamat, nem vártam volna mostanáig, hanem másnap nyil-

tan, egyenlő fegyverekkel intéztem volna el a dolgot.

— Nem volt ennek valaha panaszra okadon Estevan Gutierrez ellen.

— Nem; atyám, az igaz, régóta haragban van vele, de ellenségeskedésük oka ismeretlen előttem.

— Tehát semmi oka sem volt gyűlölködésre sem az elhunyt, sem nagybátyja ellen?

— Én nem voltam sem barátjuk sem ellenségük.

A bíró intésére az írnok felnyitotta a zacskót.

— Ismeri ezt a tört és ezt a keztyűt.

— Mind a kettő az enyém.

(Folyt. köv.)

SZINHAZ.

Székely Irén Nagyváradon marad.

Nem tudni honnan, de kiszivárgott valami hír, hogy *Székely* Irént elvesztjük. Egy-két lap meg is írta, hogy a kitérő primadonna Virágvasárnaptól kezdve *Szegedre* szerződik, dr. *Janovich* Jenő társulatához. Szerencsére ez az egész csak mende-monda volt s a Sziliget-színház egyik elsőrangú csillaga Székely Irén megmarad Nagyváradon. *Somogyi* Károly éppen tegnap jelentette be a színházi bizottság ülésén, hogy bűvöshangu primadonnának. Virágvasárnapon túl is a társulat tagja marad. Ez a kijelentés azt hisszük, városszerte nagy-meglepetésre szolgált.

A színház igazgató kérelme a bérlőkhöz.

Somogyi Károly színház igazgató ezúton kéri fel a jövő színházi szezonra bérelni óhajtó eddigi bérlőket, hogy a bérlésre vonatkozólag ma, vasárnap délután 5 óráig a színházi irodában intézkedni sziveskedjenek.

TAVIRATOK.

Ő Felsége Budapesten.

Budapest, szept. 7. (Saj. tud. táv.) Szeretett Királyunk ma este 9 órakor érkezett Zirczről a hadgyakorlatokról — a keleti pályaudvarra, honnan egyenesen a várba hajtatott.

Mac Kinley gyilkosa.

Budapest, szept. 7. (Saj. tud. táv.) A merénylő a *Niemann* Frigyes jól öltözött fiatal uri ember, lengyel német származású. A tett elkövetése után semmi ellen állást sem fejtett ki s midőn kérdőre vonták nyíltan bevallotta: *Anarkista vagyok! a merényletet meg kellett tennem, mert sorshuzás útján lettem megbízva a tett végrehajtásával. Nos tehát megtettem!* A rendőrség ezen alkalomból még 5 gyanús alakot tartóztatott le, kik szintén anarkisták, s valószínű, hogy a merénylő cimborái.

Vilmos császár Königsbergben.

Königsberg, szept. 7. A főpolgármester üdvözlő beszédére Vilmos császár azt válaszolta, hogy azért jött a császárnéval Königsbergbe, hogy megülje itt 200-ik évfordulóját annak, hogy az utolsó választófejedelem fölvette a királyi címét. Itt tette fejére a koronát nagyapja is azzal a kijelentéssel, hogy isten kegyelméből nyerte el. Azoknak a nehéz időknek az emléke, a melyeket az országra hozott a végzet, a várost és a tartományt örök időkre összekötötték a királyi házzal. A császár szíves és benső köszönetét fejezi ki a városnak, e város atyáinak és polgárainak a fogadásért és azért az örömeért, hogy ezt az emléknapot velük ülheti meg. (M. T. I.)

A szerb királyi család öröme.

Budapest, szept. 7. (Saj. tud. táv.)
Mint Belgrádból jelentik most már egészen valószínű, hogy Drága szerb királyné rövid időn belül családi örömeinek néz elebe. Már a leendő örömeinek pusztá tudata ugy a királyi családban mint a kormány tagjai között oriai lelkesedést keltett.

NYILTTÉR.

Naponta friss

csemege szőlő

kilója: 20 kr.

Legnemesebb faj

sárga-cukor- és görögdinnyék.

Duránczai

őszi baraczk

a legszebb példányok.

Kosarak gyümölcszállításhoz a legolcsóbb árban.

Tisztán kezelt természetes

Hegyi-Borok

a következő előnyös árak mellett:

Asztali ó-bor, literje 32 kr.

100 liter 22 és 23 frt.

Magyarádi ujbör, literje	40 kr.
Asztali ó bor, literje	40 kr.
Magyarádi pecsenye bor literje	50 kr.
Asztali vörös bor, literje	44 kr.
Ménesi vörös bor, literje	64 kr.
Mindennemű üvegelt csemege- és pezsgő-borok a legolcsóbb árban.	

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek.

Kiváló tisztelettel: 181-3-6

MERTZ NÁNDOR,

Nagyvárad, Nagy-Körözs-utca, Mertz-ház.

Telefon-összeköttetés 134. szám.

KOZGAZDASAG.**Borsajtó kiállítás és vásár Nagyváradon.**

A biharmegyei gazdasági egyesület és a nagyvárad hegyi választmány által rendezendő szőlőszeti eszközök, sajtó kiállítás vásár tervezete:

1. A kiállítás Nagyvárad város szőlőtelepén folyó évi szeptember hó 26 án fog megtartani és reggel 9 órakor lesz megnyitva.

2. A kiállításnak célja: a szüretelési eszközök gyakorlati bemutatása mellett a szőlőszet és borászathoz tartozó összes eszközökkel megismertetni a szőlősgazda közönséget s nekik alkalmat nyújtani, hogy már a folyó évi szüretre a legjobb fajta eszközökkel magukat el láthassák.

3. A kiállításán részt vehet minden bel- vagy külföldi iparos vagy gyáros, kereskedő vagy annak képviselője, ki ezen szándékát a biharmegyei gazdasági egyesület titkári hivatalánál (Nagyvárad, Nagy-Sándor utca) f. évi szept. 18-ig bejelenti. Bejelentési ival a titkári hivatal készséggel szolgál.

4. A kiállításán bemutatathatók szőlőszet- és szőlő-érlők, szüretelési eszközök, valamint a szőlőszet és borászathoz tartozó összes anyagok és eszközök.

5. Hogy a szőlősgazda közönség teljes tájékozást nyerhessen a kiállított gépek és esz-

közök felett, a kiállítás helyszínén próbaszüretelés lesz tartva, melyen az eszközök, gépek működésben be lesznek mutatva.

6. A kiállításán helypénz nem vétetik, tartozik azonban minden kiállító az eladott tárgyak árából 1 %-ot a gazdasági egyet pénztárába befizetni.

7. Díjak: 1-ső díj aranyérem.
2-ik > ezüstérem.
2-ik > bronzérem.

A bírálat eredményéhez képest, minden díjból több érem is lesz kiosztva.

8. Bírálat a kiállítást megelőzőleg, f. évi szeptember hó 25-én fog megejtetni. A bírálat reggel 9 órakor veszi kezdetét s még aznap be is fejeztetik.

9. A kiállított tárgyak vasuti, valamint a vasut közelében levő kiállítás helyszínére s onnan vissza való szállítás költségeit a kiállító tartoznak viselni.

10. Bárminemű felvil gositásokkal az egyet titkári hivatala készséggel szolgál.

Nagyvárad, 1901. szept. 1.

Dr. Molnár Imre, Szabó József,
a nagyvárad hegyi választmány a biharmegyei gazdasági egyet elnöke.

Kelch Jenő és Társa

Tőzsdé jelentése

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Határvidék.

	Budapest, szept. 7.
Buza októberre	0.—
Buza áprilisra	0.—
Tengeri	0.—
Rozs okt	0.—

Zab ápr. — — — — — 0—
Káposzta, repezé, aug. — — — — — 0—

Értéktőzsdé.

Budapest, szept. 7.

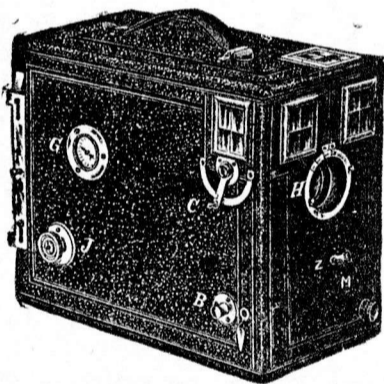
Oszták hitel	— — — — —
Magyar hitel	— — — — —
Allamvált	— — — — —
Rimamurányi	— — — — —
Magyar jelzálog	— — — — —
Salgótarjáni	— — — — —
Wagon-kölcsön	— — — — —

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. szept. 7-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — —	118.60
Magyar koronajárdék	— — — — —	92.55
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,75%	— — — — —	121.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,75%	— — — — —	100.40
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	— — — — —	118.50
Magyar földterhermentelési kötvény 4%	— — — — —	92.25
Italméresi jog megváltási kötvény	— — — — —	99.90
Horvát-szlávönföldterhermentelési kötvény	— — — — —	93.50
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	— — — — —	176.—
Tiszszabályozás s zeregi sorsjegyek kölcsön	— — — — —	145.50
Oszták járdék papírban	— — — — —	98.30
Oszták járdék ezüstben	— — — — —	98.25
Oszták járdék aranyban	— — — — —	118.90
Oszták korona járdék	— — — — —	95.80
Oszták államsorsjegyek	— — — — —	140.—
Oszták magyar bank részvény	— — — — —	16.45
Magyar hitelbank részvény	— — — — —	634.—
Oszták hitelintézet részvény	— — — — —	619.50
Párisi vista	— — — — —	94.85
20 frankos arany (Napoleon d'or)	— — — — —	19.—
Németbirodalmi márka	— — — — —	117.10
London vista	— — — — —	239.40
20 márkás arany	— — — — —	23.43

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.**Mindennemű fényképészeti kellékek és gépek gyári árban kapható****Weinstock Fülöpnél**

Nagyváradon,

Szt. László-tér 47-ik szám.

Képes árjegyzék bérmentve.

Van szerencsénk a n. érdemű közönség szives tudomására adni, hogy az alant jegyzett cikkek árait mélyen leszallítottuk és

teljesen kiárusítjuk

u. m. Szines selyem kelmék, nyári női ruha szövetek, mosó zefir, batiszt, angol vászon és fehér batisztok.

Szövött áru kesztyűk, gyermek- és fiu tricó ing, nadrág, netz ingek.

Tenis flanell és satin ingek, övek, sapkák és egyéb idény cikkek.

Az összes raktáron levő napernyőket, blousokat és női fűzőket

minden elfogadható árban eladjuk.

Tisztelettel

Kunz József és társa cég,

Nagyvárad, Szt. László-tér.

A „TISZÁNTÚL”

pártoktól és érdekköröktől független politikai napilap.
Az Alföld legolvasottabb lapja s Nagyváradon, Bihar- és a szomszéd megyékben rendkívül nagy elterjedésnek örvend.

Előfizetési ára:

Nagyváradon negyedévre . . . 5 korona
Vidéken 6

Kiadóhivatalunkban megrendelhetők

a lat. szert. kath. lelkeszi hivatalok számára egyházhatósággal jóváhagyott következő nyomtatványok:

Kereszteltek }
Bérmáltak } anyakönyve, diósgyőri
Egybekeltek } papíron.
Meholtak }
Megtértek }
Eltértek }

Bevétel }
Kiadás } templomszámadáshoz.

Alapítványok törzskönyve.
Anyakönyvek betürendes mutatója.
Jegyesek naplója.

Kereszteltek }
Egybekeltek } anyakönyvi kivonata.
Meholtak }

Anyakönyvek félbörbe kötve vászontáblával 50 iv 9 korona, 100 iv 15 korona.
Hivatalos levélboríték, levélpapírok, névjegyek, meghívók, körlevelek s más nyomdai szakba vágó munkákat gyorsan és jutányos áron készítünk.

Esperesi látogatás jegyzőkönyve.
Esperesi gyűlés jegyzőkönyve.
Jelentés alapítványokról.
Évi jelentés iskolákról.
Templomi leltár.
Catalogus librorum.
Családi értesítő.
Elbocsajtó levél.
Keresztelési jegy.
Keresztelési Emlék.
Esketési jegy.
Iktató könyv.
Kézbesítő könyv, kötve.
Imádság a szt. mise után (kemény papíron).

Kiadóhivatalunknál megrendelhetők

a Szent Vincze Intézet kiadásában megjelent b. e. NOGÁLL JÁNOS szerkesztette hitbuzgalmi munkák:

(Director instituti etiam sacra assignat pro pretio libellorum.)

Krisztus követése. 80 fillér, 8, 12, 16 korona.

Ligouri Szent Alfonz Vezérkönyve. 3 korona.

Boldogasszony követése. 2 korona 40 fillér.

B. Skupuli Lőrincz Leiki Harcza. 2 korona.

Szeráf Hangok Szent Teréziától. 2 korona 40 fillér.

Keresztény Vezércikkek. 2 korona.

Az Urangyala, füzve 2 kor.

Liliomszálak, füzve 3 kor.

Csarnok, 3 korona.

Szent Halmok, 3 korona.

Eredeti bolti áron kaphatók a PUSTET-féle liturgikus könyvek:

Breviarium, Missale, Pontificale Rituale etc.

Szent László nyomda részvénytársaság

elvállal és készít:

izléses kivitelben

mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos áruk mellett.

Névjegyekben, eljegyzési s esketési jelentésekben folyton a legujabb.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Nyomdai műintézetünkben a legnagyobb körültekintéssel készítettnek:

Hirlapok, folyóiratok, könyvek, füzetek, röpiratok,

körlevelek, falragaszok, hirdetések,

részvények, árjegyzékek, jegyzőkönyvek,

pénz- és hitelintézeti nyomtatványok,

étlapok,

meghívók, szinlapok,

egyházi és mindennemű világi nyomtatványok,

névjegyek, tánczrendek,

palaczkfeliratok, sorsjegyek, gyászjelentések,

levélpapírok és borítékok,

valamint más itt elő nem sorolt nyomtatványok.

Kiadóhivatalunkban megrendelhetők

a gör. szert. kath. lelkeszi hivatalok számára főhatóságilag jóváhagyott következő román nyelvű egyházi nyomtatványok:

1. Informatio papi özvegyekről s árvákról.
2. Megtértek jegyzéke.
3. Hitehagyottak jegyzéke.
4. Elvált házasságok jegyzéke.
5. Szerződés szerinti vagy házasságok jegyzéke.
6. Vegyes házasságok jegyzéke.
7. Jelentés a kántor-tanító magaviseletéről.
8. Kimutatás a plebánia állapotáról.
9. Kereszteltek }
10. Egybekeltek } anyakönyve, diósgyőri
11. Meholtak } papíron.

12. Bevételi }
13. Kiadási } számadás-ívek.

14. Adósok jegyzéke.

15. Kereszteltek }
16. Egybekeltek } anyakönyvi kivonata.
17. Meholtak }

18. Esperesi látogatás jegyzőkönyve.

19. Iskolai jelentés.

20. Jelentés a templompénztár számadásairól.

21. Kereszteltek }
22. Egybekeltek } anyakönyvi másolata.
23. Meholtak }

Anyakönyvek félbörbe kötve vászontáblával 50 iv 9 korona, 100 iv 15 korona.
Hivatalos levélboríték, levélpapírok, névjegyek, meghívók, körlevelek s más nyomdai szakba vágó munkákat gyorsan és jutányos áron készítünk.

KÖNYVNYOMDA.

Tömöntöde.

Disz és műkönyvkötészet.

Vonalzó intézet.

Ruggyanta bélyegző
gyá r s.